

Іванна ГОРОХОВСЬКА

здобувачка освітньо-професійної програми «Менеджмент», ЗУНУ
Науковий керівник - к. е. н., доцент, доцент кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ,
Лідія КРУП'ЯК

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ І ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В Україні спостерігається жорстка конкуренція на ринку, що вимагає від підприємств постійного покращення результатів своєї діяльності та підвищення активності в цілому. Тому основним завданням сучасних підприємств є підвищення ефективності їх діяльності. Водночас, сучасне економічне становище підприємств є нестабільним і невизначеним, тому необхідні дослідження діяльності підприємств для визначення відповідних напрямів стабілізації, а в деяких випадках і підвищення їх ефективності.

Найважливішими аспектами ключових питань загальної економіки підприємства є поняття «економічна ефективність» та «економічна результативність», які ідентифікуються як «результати» та «результативність» відповідно. Результативність як показник успішної господарської діяльності та показники економічної ефективності взаємопов'язані [1].

Економічна ефективність виробництва – результативність виробничої діяльності, співвідношення між результатами господарської діяльності й витратами живої та уречевленої праці, ресурсами, що виражають досягнутий рівень продуктивних сил і ступінь їх використання [1].

Економічний ефект – це корисні результати, виражені у вартісному еквіваленті. Зазвичай корисним результатом є прибуток або економія витрат чи ресурсів [2]. Економічний ефект, отриманий на підприємстві, є абсолютною величиною і залежить від масштабу виробництва та економії витрат.

Економічна ефективність залежить не тільки від економічного ефекту, але й від витрат і ресурсів, які привели до цього ефекту. Тому економічна ефективність – це відносна величина, отримана шляхом порівняння ефекту з витратами і ресурсами [2]. Економічна ефективність характеризується системою показників (табл.1).

Аналіз кожного показника, дає можливість оцінити економічну ефективність діяльності підприємства. При цьому керівництво підприємства може зрозуміти, за рахунок яких

механізмів і яким чином можна покращити результати діяльності підприємства. Оскільки на результати діяльності підприємства та її ефективність впливає низка факторів, які можуть діяти як позитивно, так і негативно. Водночас, доцільним є систематизувати класифікацію цих факторів для комплексного підходу до оцінки ефективності. Фактори – це рушійні сили розвитку процесів і явищ, необхідні для здійснення економічних процесів [3].

Таблиця 1

Система показників економічної ефективності

Група показників ефективності	Показники
1. Узагальнюючі показники	1.1. Темпи росту виробництва продукції 1.2. Виробництво продукції на одну гривню витрат 1.3. Відносна економія (основних виробничих фондів, нормованих оборотних коштів, матеріальних витрат без амортизації, фондів оплати праці) 1.4. Загальна рентабельність 1.5. Зниження витрат на одну гривню товарної продукції
2. Показники ефективності використання праці	2.1. Темпи зростання продуктивності праці 2.2. Частка приросту продукції в результаті підвищення продуктивності праці 2.3. Економія живої праці річної кількості працівників (порівняно з умовами базисного року) 2.4. Відношення приросту заробітної плати до приросту продуктивності праці
3. Показники ефективності використання основних фондів	3.1. Фондовіддача 3.2. Виробництво товарної продукції на одну гривню середньорічної вартості нормованих оборотних коштів
4. Показники ефективності використання матеріальних ресурсів	4.1. Матеріальні витрати (без амортизації) на одну гривню товарної продукції 4.2. Витрати найважливіших видів матеріальних ресурсів у натуральному виразі на одну гривню товарної продукції
5. Показники ефективності нової техніки	5.1. Зростання продуктивності праці 5.2. Зниження собівартості продукції 5.3. Відносна економія матеріальних ресурсів

Група показників ефективності	Показники
	5.4. Економічний ефект в результаті впровадження нової техніки
6. Показники ефективності	6.1. Питомі капітальні вкладення: на одиницю виробничої потужності (по найважливішим видам продукції), термін окупності капітальних вкладень.

Примітка. Побудовано автором самостійно

При аналізі багатьох факторів, що впливають на економічну ефективність підприємства, виокремлюють внутрішні та зовнішні фактори. Внутрішні фактори впливають на організацію та управління підприємством, а також стосуються його технічних, управлінських та кадрових характеристик. Зовнішні фактори – це фактори, що впливають на суспільство та оточення підприємства [3].

Заходи з підвищення ефективності підприємств можна виокремити у трьох напрямках: управління витратами та ресурсами, зокрема, заходи з удосконалення поточної виробничої діяльності підприємств; розвиток і вдосконалення виробничої та інших видів діяльності, а саме: вдосконалення організації та системи управління виробництвом; форм і методів організації діяльності, її планування та мотивації; підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, що випускається; вдосконалення та постійне приведення всіх видів діяльності у відповідність до сучасних вимог; удосконалення системи управління підприємством і всіма видами його діяльності, зокрема, це заходи щодо мобілізації внутрішніх і зовнішніх факторів, що мають відношення до підприємства.

Разом з тим, всі заходи з підвищення ефективності діяльності підприємств є взаємозалежними. Водночас, найбільш важливими є фактори, визначені в третій групі (напрямом), оскільки їх мобілізація передбачає вплив на попередні дві групи [3].

Отже, першочерговим завданням є вдосконалення системи управління підприємством. Для того, щоб стратегія розвитку підприємства була успішною, воно повинно бути ефективним, результативним і конкурентоспроможним. В цьому контексті пропонуємо виокремити основні фактори підвищення ефективності діяльності підприємств: підвищення рівня технології,

вдосконалення управління, організації виробництва і праці, зміна обсягу і структури виробництва, поліпшення якості природних ресурсів тощо. При цьому, обґрунтоване використання всієї системи цих факторів може забезпечити достатні темпи зростання ефективності виробництва.

Список використаних джерел

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. [вид. 2-ге, доп. І перероб.]. К.: Атіка, 2013. 528 с.
2. Гетьман О.О. Економіка підприємства: Навч. посіб. [2-ге вид.]. К.: Центр учбової літератури, 2013. 488 с.
3. Сідун В.А. Економіка підприємства: Навч. посіб. [вид. 2-ге, перероб. Та доп.]. К. : Центр навчальної літератури, 2013.